

İlahiyat

İslâm'da helâl

ve

haram mantığı

CELÂL YENİÇERİ
(İst. Yük. İslâm Ens.
mezunu)

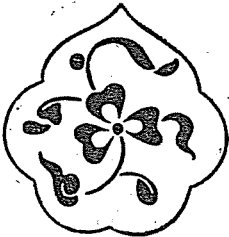
aram ve Helâlin sebeplerinden bir diğeri de sadece akitlerdir.

Evvelce görüldüğü gibi ırz meselesinde asıl olan haram olmaktır. Yani aslen erkekler kadınlara, kadınlarda erkeklere haramdırlar. Yalnız neslin devamı için erkekle kadının evlenmesi zarurîdir. Böyle bir zarûret nikâh akdi ile erkek ve kadın arasındaki haram olmayı kaldırmış ve nikâhlananları birbirine helâl yapmıştır. Evvelce birbirlerine haram iken rızaya dayanan nikâh akdi ile artık birbirlerine helâl olmuşlardır. Nikâh akdi, haramı helâl yapmakta ve nikâhın bozulması da arızı sebeplerle helâl olanı tekrar eski haline koymaktadır. Eğer ırz meselesinde asl olan hürmet olmasaydı nikâhın bozulması ile karı-koca tekrar birbirlerine haram olmazlardı.

Bunu da kaydetmek lâzımdır ki Allah Teâlâ mubah olan şeyi bazı kayıtlamalara tâbî tutarak maddeten ve manen pis olan şeyleri haram olarak ilân ettiği gibi insanlık üzerinde de bu kayıtlamalarını yapmıştır. Pis olan şeyler elde edilip mülk yapılamadığı gibi yakın akraba arasında da nikâh akdi cereyan etmemektedir. Allah Teâlâ birbirlerine nikâh düşmeyenleri şu âyeti kerime ile ilân etmiştir.

«Analarınız, kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, birader kızları, hemşire kızları, sizi emziren süt analarınız, süt hemşireleriniz, karılarınızın anaları, kendileriyle zifafa girdiğiniz karılarınızdan olup himayenizde bulunan uvey kızlarınızla evlenmeniz size haram edildi. Eğer onlarla (uvey kızlarınızın analarıyla) zifafa girmemişseniz (onlarla evlenmenizde) size bir beis yoktur. Kendi sulbünüzden gelmiş oğullarınızın karıları ile evlenmeniz ve iki kardeşi birlikte almanız da keza haram edildi. Ancak (cahiliyyet devrinde geçen) geçmiştir. Çünkü Allah hakıykatен yargılayıcıdır, çok esirgeyicidir. - Nisa, a: 23»

Bu âyeti kerime ile ifade edilenler ebediyyen birbirlerine haramdırlar. Bunun ahlâkî, tıbbî, içtimâî, âilevî, dinî, insânî hülâsâ ebediyyete kadar katıyyen kıymetini kaybetmeyecek olan sebepleri vardır. Aile bu yasaklara riâyetle kurulur. Ahlâkın temeli bu yasaklara riâyettedir.

Diğer kadınlarla evliliğin muhakkak nikâha dayanması da şarttır. Bu bir Allah emridir ki, şu âyeti kerimeden anlaşılacaktır. «Ağer yetim kızlar hakkında adâleti yerine getiremeyeceğinizden korkarsanız, sizin için helâl olan diğer kadınlardan ikişer, üçer, dörder olmak üzere nikâh edin. — Nisa. a: 3»

Eğer Allah teâlâ tarafından insanlara böyle bir nikâh akdi ile evlenmek emredilmeseydi insanlığı köpek sürüsünden ayırd etmek imkânsız olurdu. Kerim olan insan, ancak nikâhlı ana-baba ve temiz olan soy yolundan gelmeliydi. Ve Allah Teâlâ öyle yaptı. Böylece insanı insan yapan namus, haya, iffet hülâsâ bütün ahlâki ve insanî değerler de kıymetini kazanmış oldu. İnsan diğer mahluklar arasında insan olmak şerefine erişti. Kötülükler arasından sıyrılarak Allah irâdesine uygun yaşamının saadetine erdi.

İffetsiz, namussuz, hayasız ve piç olmayı hangi insan kabul ederdi? Yalnız Allahın emirlerini dinlemeyip köpeklerle eşit olmayı arzularak aileyi tanımayan rejimler, namusa tekme vurup hayasızlığı sokağa kadar getiren insanlık yönünden iflas etmiş olanlar, her türlü ahlâksızlığın pis bataklığında ma'lum hayvan gibi eşinmekten zevk duyuyorlar. Her gün, nesli kirletenlerle mücadelede, evde çocuklara İslâm iman, ahlâk ve mantığını aşlamakla başlamalıyız. Böylece bunların sahası daralacak ve günün birinde hepsi hakiki insanlığa kavuşmuş olacaklardır.

Allah Teâlâ, süte, sulbe ve nikâha dayanan yakın akrabalar arasında evlenmeyi yasakladığı gibi iman sahasında da bu yasakları koymuştur. Şu âyeti kerimede müslüman erkeklerin hangi dinden olan kadınlarla evlenebilecekleri ilân edilmektedir.

«Bugün size bütün iyi ve temiz nimetler helâl kılındı. Kendilerine kitap verilenlerin yiyeceği sizin için helâl olduğu gibi sizin yiyeceğiniz de onlar için helâldir. Nâmûskâr, zinaya sapmamış ve gizli dostlar da edinmemiş insanlar halinde yaşamanız şartıyla mü'minlerden hür ve iffetli kadınlarla kendilerine sizden evvel kitap verilenlerden yine hür ve iffetli kadınlar dahi, siz onların mehirlerini verip nikâh edince size helâldir...» (Maide, a: 5)

Bu âyeti kerimeye göre müslüman olan erkekler, müslüman kadınlardan başka iffetli ve namuslu olmak şartıyla Hıristiyan ve Yahudi dinine mensup kadınlarla dahi evlenebilmektedirler.

Yalnız müslüman kadınlar, müslüman olmayan erkeklerle hangi dine mensup olurlarsa olsunlar katiyyen evlenemezler. Bu husustaki nikâhı İslâm kabul etmez ve bu evlenme fiilide zinadan başka birşey değildir. Allahü Teâlâ, müslüman kadınların müslüman olmayan erkeklerle haram olduğunu bildirerek diyor ki: «Müslüman kadınlar müslüman olmayan erkeklerle ve müslüman olmayan erkekler de müslüman kadınlara helâl değildirler — Mumtehine. a: 10»

Bu evlenmekle ilgili âyetlerden anlaşılıyor ki İslâm aile hukukunda nikâhın sıhhatına mani ve bazılarının, bazıları ile evlenmesini haram kılan

birtakım sebepler vardır. Ana hattı ile bu sebeplerden biri, yakın akrabalık diğeride şirkidir. Şirk nikâha manidir. Binaenaleyh bir müslüman kadın, Yahudi, Hıristiyan, mecûsi, putperest, dinsiz komünist hulâsa müslüman olan erkekten başkasıyla katiyyen evlenemez. Müslüman olan erkekte Yahudi ve Hıristiyan kadın müstesna, budist, brahman, putperest, mecûsi, dinsiz, komünist ve şintoist olan bir kadınla evlenemez. İslâm nazarında bu türlü nikâhlar batıldır.

Bunların birtakım sebepleri vardır. Müslüman bir kadının müslüman olmayan bir erkekle evlenmesi İslâmın yayılma siyasetine aykırıdır. Bu kadından doğacak çocuklar babanın ve gayri müslim camianın tesiri altında kalarak gayri müslim olarak yetişeceklerdir. Bu ise İslâmın aleyhine bir çoğalmadır. İkinci olarak müslüman, kadın dahi olsa, müslüman olmayanın hakimiyeti altına giremez. Bu, müslüman ve onun mensub olduğu İslâm nizamı için bir züldür. İslâm sadece inançtan ibaret bir din değil her müslümanın bizzat yaşamaya lüzum gelen bir nizamdır. Gayri müslim kocanın hakimiyeti altında, bir kadının İslâmı yaşamasına ve ibadetlerini yerine getirmesine imkân yoktur.

Müslüman erkeklerin, Yahudi ve Hıristiyan dinine mensup olan kadınlarla evlenmelerine gelince bu İslâmada sadece mekruhtur. Burada müslüman erkeğin hakimiyeti altına girecek olan bir katiyyedir. Doğacak çocuklar da babanın ve müslüman camianın tesiri altında kalarak müslüman olacaklardır. Diğer taraftan Ehli kitaptan olan bir kadın batıda olsa semavi bir dine inanmıştır. Böylece İslâmada inanma kabiliyeti vardır. Bu kabiliyet ile kocanın tesiri altında kalarak müslüman olması ihtimali kuvvetlidir. Nitekim buna sık sık şahid oluyoruz. Ehlikitabın haricindeki dinsiz veya başka bir dine mensup kadınlar şirke tamamen bulanmışlardır. İslâm ise şirke katiyyen yanaşmaz. Şirk necistir. Haram olmanın bir diğer sebebi de görüldüğü gibi pisliktir.

İslâm mantığına göre pise pis, temize temiz gerektir. Pisle temiz imtizac edemezler. Pis, pisten, temiz de temizden hoşlanır. Ahlâklı kimseler ahlâksızlardan ve ahlâksızlarda ahlâklılardan rahatsız olurlar. Onun için cemiyette iyilerin iyiye, kötülerin de kötüye meyletmesi ve katılması sonucu iyi ve kötü guruplar teşekkül etmiştir. Yuva kurmada da bu esas hakimdir.

Kur'an bu husustan hareket ederek derki:

«Zina eden erkek, zina eden veya müşrik olan kadından başkasını nikâhlayamaz. Zina eden kadını da zina eden veya müşrik olan bir erkekten başkası nikâhlayamaz. Bu suretle evlenmek mü'minler üzerine haram kılınmıştır.» (Nûr. a: 3)

ilimler arasında bu âyet üzerinde açık münakaşalar olmuştur. Evvelki âyetlere de bakacak olursak daima iffetli ve namuslu kadınlarla evlenmek emredilmiştir. Bu Allah Teâlânın iffetsizliğe ve zinaya asla müsaade etmeyişindedir. İnsanlığı ve dinî iflâsa götüren bu halin her iki dünyada da ce-

zası ağırdır. Elmalılı Ahmed Hamdi Yazırın kayd ettiğine göre âlimler çoğunlukla bu âyeti kerimeden üç esas çıkarmışlardır ki hulâsaten şunlardır:

1 — Erkek olsun, kadın olsun müslümanın müşrik ile evlenmesi haramdır ve bir zınadır.

2 — Zina eden erkek veya kadın zinayı helâl sayıyorlar veya ehemmiyetsiz görüyorlarsa bunlar da müşrik hükümündedirler. Müslüman erkek ve kadınlar bunlarla nikâhlanamazlar.

3 — Eğer zina eden, zinayı helâl kabul etmiyerek kötü birşey olduğuna inanıyor ve evvelcede hiç evlenmemiş ise bunlarla evlenmek mekruh olmakla beraber caizdir.

Gelelim boşanma dâvasına, boşamak tek taraflı erkeğe ait bir hak olmakla beraber, kadın da mahkemeye müracaatla boşanmayı talep edebilir. Erkeğin bu boşama hakkı sonsuz değildir. Erkek bu hakkını bir kadın üzerinde ancak iki defa kullanabilir. Üçüncü boşama da artık bu kadın, kendisini üç defa boşayan erkeğe haram olur. Bunların bir arada geçinmeyecekleri anlaşmıştır. Evlenme ve boşanmayı çocuk oyuncağına çevirmemek için Allah Teâlâ bundan sonrasına musaade etmemiştir. Ancak bu kadın bir başka erkekle muvakkat bir zaman için olmayarak evlenir ve günün birinde ondan da boşanırsa tekrar ilk, koca, bu kadınla evlenebilmek hakkına sahip olur. Demekki kadını üç defa boşamakta haram sebebi olmakta ve aynı kadının bir başka erkekten boşanması da tekrar helâl sebebi olmaktadır.

Bu mesele İslâmın ne olduğunu bilmiyenler tarafından alaya alınmıştır. Onlara verilecek cevap şudur ki İslâm da geçici bir zaman için evlenmek yasaktır. Bir geceliğine veya on seneliğine gibi sınırlandırılmış bir zaman ile evlenmek tamamen batıldır. Nikâh sahih değildir. Alıp boşamak şartı ve niyeti ile nikâh akdedilemez.

Diğer taraftan bir kadını boşayıp tekrar almanın hukukan hudutlandırılması ve haram olarak ilânı erkekleri boşamak hususunda temkinli harekete sevk ediyor ve bu husus ailelerin basit şeyler sebebiyle yıkılmasını önüyor. Elbetteki bir kadını boşayıp tekrar almaya hukukan bir had tayin edilmeliydi ve işte Kur'an bunu yaparak diyor ki:

«Yine erkek zevcesini üçüncü defa olarak boşarsa ondan sonra kadın, kendinden başka bir ere nikâhlanıp varıncaya kadar ona (o birinciye) helâl olmaz.» (Bakara. a: 229)

Böylece İslâmın, namus ve evlenme hususundaki haram ve helâl anlayışı mantıkî esaslara bağlanmış bulunmaktadır. Aslında ırz meselesinde haram olmaktadır, noktasından hareket eden İslâm namusu emniyet altına aldıktan sonra beşer olmanın gerektirdiklerine en uygun cevaplar vererek, insanlığı da koruyarak helâl olan şeylerin hudutlarını tayin etmiştir. Haklar ve mahrumiyetler hukukî esaslara dayandırılmış ve insanlık cemiyeti kurulmuş nesil piç olmaktan kurtarılmıştır. Bugün helâllerin hudutlarını aşarak haramlara saldıranlar nesli kirletiyorlar. Onlara helâllerin hudutları içinde namuslu insan ol-

mak haysiyeti ile yaşamanın iman, mantık ve zevkını aşılmalıyız.

Buraya kadar anlattıklarımız eşya ve namus üzerinde cereyan etmiştir. Halbuki haram ve helâllerin bir diğer sahası da canlarımızdır. Can meselesinde de namus gibi asl olan haram olmaktadır. Külli kaide olarak her insan diğeri kadar yaşamak hakkına sahiptir. Hiç kimsenin diğerrinin varlığını ortadan kaldırmaya hak ve salâhiyeti yoktur. Can, Allahın en kutsal yaratığıdır. Can, ister cılız ve iktidarsız kimsede olsun isterse kuvvetli ve iktidarlı kimsede bulunsun aynı derecede mukaddestir. İnsana eziyet ve zulüm de öldürmek gibi haramdır. Küçük büyük her canlı, canı yanmakta birbirlerine eşittirler. Bir karınca ile bir deve kendilerine zulm edildiği zaman aynı acıyı hissederler. Gene aynı şekilde canlarının küçük oluşu hakkında az olduğuna delâlet etmez. Peygamber efendimiz bir kadının bir kedi yüzünden cehenneme girdiğini haber veriyor.

Kanûni:

Dırahtı (ağacı) sarmış olsa ger karınca

Zarar varmı karıncayı kırınca?

Diye fetva sorduğunda Şeyhu'l-İslâm Ebussuûd Efendi.

Yarım divanına Hakkın varınca

Süleymandan alır hakkın karınca
şeklinde cevap veriyor.

Hele kâinatın kendisi için yaratıldığı insanı öldürmek şöyle dursun eziyette edilemez. Ancak Hz. Muhammed (S.A.) in «her muzır olan öldürülür.» dedikleri ölümü hak ederler. Nitekim Kur'an'ı Kerimde haklı bir sebep bulunmadıkça insan öldürmenin katiyyetle haram olduğu ilân edilmektedir.

«Allahın haram kıldığı cana haklı bir sebep olmadıkça kıymayın. Kim mazlum olarak öldürülürse biz onun velisine (mirascısına maktulun hakkını talep hususunda) bir salahiyet vermişizdir. O da katilde israf etmesin çünkü o cidden ve zaten yardıma mazhar edilmiştir — İsra, a: 33»

Haksız yere insan öldürenler, ırza tasallut ederek ailelerin yıkımına sebep olanlar ve nesli kirletenler yaptıklarının cezasını canlarıyla öderler. Bu türlü muzır olanların canları İslâma göre devlete helâl düşmektedir. İslâm, ferdi cezayı kaldırmış ve devletleştirmiştir. Bu bakımdan fertler birbirlerini cezalandıramazlar. Ancak nefislerini ve ırzlarını müdafaada fertler de hukukî bakımdan hayatlarına ve namuslarına kastedenlere cezalarını verebilirler. Ayrıca suçu kim işlemişse ceza da bizzat ona verilir. Herkes kendi yaptığından mesûldür. O'nun için kan davaları tamamen yasaktır. İslâm cezayı devletleştirmesi ve herkesi ancak kendi yaptıklarından mesûl tutmasıyla kan davalarını ortadan kaldırmış ve suçsuzları emîn ve selâmette kılmıştır.

Diğer taraftan İslâm, müslümanların ülkesine saldıran gayri müslimlerin canını da helâl olarak ilân eder. Bunlara karşı devletin harbetme hakkı

vardır. Düşmana karşı ırz, can, hürriyet ve dini korumak azmiyle karşı koyanlar mukaddes cihadın mücahidleri olurlar. Harp hakkı olarak düşmandan ele geçirdikleri mal ve insan artık kendilerine helâl olur. Bu bir misillemedir ve İslâm müslümanların hakkını zayi etmemek için bunu zarureten kabul etmiştir. Köleliğin kaynağında bu zarurete dayanır. Aslında insanlar hürdür. Köleliğin kaynağı harplerdır. Hürriyete tecavüz, cana tecavüz gibi yasaktır.

Müslümanlarla dostane bir şekilde geçinen gayrı müslimlere gelince bunların da canları haramdır ve hertürlü tecavülden korunmuştur. İslâm hukukuna göre «bu dünyada canı yanmakta müslim ve gayri müslim müsavidir.»

Bütün buraya kadar anlattıklarımızı Hz. Muhammed (S.A.) in Veda Haccı Hutbesindeki sözleriyle düğümliyelim:

«Ey nâs! Bugünleriniz nasıl mukaddes bir gün ise, bu aylarınız nasıl mukaddes bir ay ise, bu şehriniz Mekke nasıl mübarek bir şehir ise, canlarımız, mallarımız, ırzlarımız da öyle mukaddestir, her türlü tecavülden korunmuştur.

Hakkın ve hukukun tebliğcisi Hz. Muhammed, böylece en ideal hukukun esaslarını bütün dünyaya ilân etmiştir. Bu esaslar örnek insanlık medeniyetinin temellerini meydana getirirler. Bir ülkeye orada ırz, can ve mal emniyetindedir, medeniyet oradadır Medeniyetin bundan başka bir anlamı yoktur. İslâmın kurduğu nizamda insanlar emindir, hürdür ve namusludur. Saadet ve huzur; can, mal ve ırz emniyetinden doğar. İnsanlık cemiyetindeki nizamın temeli de bunların mukaddes tanınmasındadır. Hiçbir nizam can, mal ve ırz emniyetini İslâmiyet kadar teminat altına alamamıştır. Komünizim âdetâ bütün bunlara saldıranın sistemidir. Batı dünyası da hakıyla önleyici tedbirlerden yoksundur. Hele namus meselesinde tam bir gevşeklik içindedir. İslâmın kurduğu cemiyet düzeninde her suç kendisine denk ceza görür. Orada dağbaşındaki çobandan merkezdeki reisicumhura kadar herkes kanun önünde eşittir. Hiçkimse makam, rütbe ve itibarına güvenerek diğerlerinin emniyetini ihlâl edemez. Mal, can ve ırz gibi mukaddes mefhumlara tecavuz ederek cemiyeti ruh ve madde alanında felâkete sürükleyenler kim olursa olsunlar iltimasız muhakkak cezalarını görürler. Hz. Muhammed (S.A.) cemiyetlerin yıkılmasını kanun önündeki eşitsizliğe ve suçluların cezasız bırakılması esasına bağliyerek diyorlar ki:

«Allahın hadlerinden bir haddi (yani Allahın cezalarından bir cezayı) yerine getirmeyi esirgermissin? — Sonra kalkıp hutbe irad etti ve buyurdu ki Ey insanlar! muhakkak sizden evvelkilerini mahveden şey, içlerinden bir büyük hırsızlık yapınca onu terketmiş olmaları ve bir zayıf çalınca ona ceza vermiş olmalarıdır. Allaha yemin ederim ki eğer Muhammed kızı Fatıma da hırsızlık yapsaydı onun da muhakkak ellerini keserdim.»

(Müslim. Kitabu'l-Buyûğ)

RÜBAİLER

BİLMEK

Ben gonca gülün sabrını gülşende sanırdım
Gördüm ki değilmiş; kokular tende sanırdım.
Bilmek ne güzel birşeyi hiç bilmediğimi
Kurtulmayı ey nefes, ne yazık, sende sanırdım.

MÜNKİR

Toplumları fikrinle bozarsın, bu kolaydır.
Oktur kötü telkin ama, Hak telkini yaydır.
Bomboş kafalar caydı deyip düşme gurûra,
Mümkünse ey inkârcı inanmışları caydır...

YOLCU

Sağlam denilen bir yolu tutmuş gidiyorsun
Gerçek yolu duygunla kurutmuş gidiyorsun.
Aklınla yürür zannediyorken seni kendin;
İmansız akıl hiçtir, unutmuş gidiyorsun.

METİN ÖNAL MENGÜŞOĞLU